

2023-11-30

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: UBN-2023-00246

Politikerinitiativ - Mät elevernas problematiska skolfrånvaro

Från Socialdemokraterna, daterad den 13 september 2023,

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden ger utbildningsenheten i uppdrag att utreda vidare hur statistik över elevers frånvaro kan tas fram och återkomma till nämnden med förslag.

Sammanfattning av ärendet

Socialdemokraterna föreslår i politikerinitiativet att utbildningsenheten ges i uppdrag att ta fram statistik över andelen elever per skola med frånvaro på över 15 procent.

I Ifous forskningsöversikt¹ står det att underlag och statistik för skolfrånvaro är nödvändig för att identifiera ett nuläge för analys och insatser. Statistik kan också visa om insatser som varje huvudman gör för att främja skolnärvaro ger effekt. Samtidigt visar Skolverkets rapport² att det är svårt för huvudmän att ta fram statistik om skolfrånvaro eftersom de digitala systemen begränsar vilken statistik som kan redovisas.

Utifrån ovanstående bedömning ges utbildningsenheten i uppdrag att utreda vidare hur statistik över andel elever per skola med skolfrånvaro kan tas fram.

Förslagen i politikerinitiativet

Ett politikerinitiativ har inkommit från Socialdemokraterna daterat den 13 september 2023. I politikerinitiativet föreslås att utbildningsenheten ges i uppdrag att ta fram statistik över andel elever per skola med frånvaro på över 15 procent.

För att kunna sätta in rätt åtgärder och underlätta för de enskilda skolorna behövs tillförlitlig statistik, för att bedöma problemets art och analysera hur förekomsten skiljer sig mellan skolenheter. Utan rätt data riskerar vi att missa att sätta in nödvändiga åtgärder i rätt skede, det behöver vi komma till rätta med, menar Socialdemokraterna.

¹ Samverkan och samordnat stöd vid närvaroproblem i förskola och skola. Sammanfattning av forskning och en praktisk vägledning, Ifous rapportserie 2021:2 Stockholm, februari 2021

² Nationell kartläggning av elevfrånvaro De obligatoriska skolformerna samt gymnasie- och gymnasiesärskolan Rapport 2021:10, Skolverket

Enhetens utredning och bedömning

I Nacka kommun är det utbildningsnämnden med tjänstemannaorganisationen utbildningsenheten som har ansvaret som hemkommun. Hemkommunen måste se till att utbildning i förskoleklass, grundskola eller anpassad grundskola kommer till stånd för alla som har rätt till sådan utbildning och inte fullgör sin skolgång på annat sätt.

Hemkommunen ska i frågor som rör skolpliktiga elever vid behov samordna insatser med samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs. Om vårdnadshavare brister i sitt föräldraansvar och inte gör vad de kan för att få barnet till skolan, kan de föreläggas att fullgöra sina skyldigheter.

När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. Huvudmannen ska i sin tur anmäla att utredning har inletts till hemkommunen, det vill säga i Nacka till utbildningsenheten. Varje år i september redovisar utbildningsenheten för utbildningsnämnden hur många inledda frånvaroutredningar som har anmälts under läsåret uppdelat i årskurs och månad. Där redovisas även hur många utredningar som är slutförda.

Utbildningsenheten har utvecklat ett digitalt verktyg där huvudmannen ska anmäla när utredning av elevs skolfrånvaro inleds. E-tjänsten infördes den 1 mars 2023. Huvudmannen får i e-tjänsten en påminnelse när fyra veckor har gått efter första anmälan. Utbildningsenheten förväntar sig då ett svar på vad som är orsaken till skolfrånvaron, vilka insatser som ska göras, hur samarbetet med vårdnadshavare sker och i vilken omfattningen eleven är åter i skolan. Utbildningsenheten strävar efter att följa upp elevens närvaro tills den inte längre bedöms som problematisk.

Frånvarostatistik i andra kommuner

Utbildningsenheten har frågat andra kommuner om de tar in statistik om skolfrånvaro från skolor. Sex kommuner har svarat att de alla tar in statistik om frånvaro. Kommunerna görs det i egenskap av huvudman. Statistiken kommunerna samlar in avser både giltig och ogiltig frånvaro sammantaget, eller enbart giltig eller ogiltig frånvaro. Kommunerna använder olika definitioner, det vill säga olika andelar i procent. Den kan variera från 5 procent till 80 procent. De sex kommunerna tar in statistik från skolorna minst två gånger per läsår.

Den kommunala huvudmannen i Nacka, Valfärd skola, har inte i nuläget ett system för att ta in tillförlitliga siffror från de kommunala skolorna. I tjänsteskrivelsen KFKS-2023-00498 skriver man, ”På grund av brister i statistikunderlaget kring frånvaron i stort kan dock ingen sådan statistik visas. För låg andel av de schemalagda lektionerna hade frånvarorapporterats och det fanns brister i skolornas scheman. Att få till stånd en fungerande frånvaroregistrering är nu Valfärd skolas högsta prioritering i arbetet med elevfrånvaro. Resultatet av insatserna kommer redovisas under våren 2024.” Huvudmannen har identifierat bristerna i deras system för att ta fram tillförlitliga siffror som underlag till analys och insatser och representanter för den kommunala

huvudmannen har i kontakt med utbildningsenheten uttryckt att de är positiva till att utbildningsnämnden tar in statistik på skolfrånvaro från alla huvudmän.

Forskning

I Ifous forskningsöversikt³ står det att underlag och statistik för skolfrånvaro är nödvändig för att identifiera ett nuläge för analys och insatser. Framför allt är det viktigt för att mäta om de insatser varje huvudman gör för att främja skolnärvaro ger effekt. Forskaren Malin Gren Landell, författaren till forskningsöversikten, beskriver att det behövs ett arbete både på strategisk och operativ nivå. Två uppgifter är viktiga vad gäller samverkan på strategisk nivå:

1. Att verksamheter gemensamt använder sig av statistik över skolfrånvaro och utifrån orsakerna till frånvaro kartlägger hur behoven av insatser möts
2. Att se till att personalen har kunskap om riskfaktorer för närvaroproblem.

Malin Gren Landell menar även att den samlade statistiken som en myndighet tar in bör spridas till andra myndigheter för att alla ska ha en samlad bild av nuläget och att åtgärderna speglar statistiken.

I den nationella kartläggningen av elevfrånvaro⁴ sammanfattas ”att huvudmän följer upp elevfrånvaro, men i olika utsträckning och på olika sätt. Fallstudierna visar att det förekommer skillnader i definitioner av frånvaro mellan och inom huvudmän och skolor. Frånvaro kan påverka en elevs kunskapsutveckling negativt, oavsett om frånvaron är giltig eller ogiltig. Därför är det viktigt att kartlägga elevens totala frånvaro, snarare än att endast se till den ogiltiga frånvaron.” Uppgifterna om elevfrånvaro har för flera huvudmän varit svåra, och i vissa fall omöjliga, att ta fram, enligt Skolverkets rapport. Eftersom det idag finns många leverantörer av digitala system för frånvaroregistrering använder huvudmännen olika system. Huvudmännens digitala system innebär begränsningar när det gäller till vilken statistik som går att ta fram.

Utbildningsenhetens bedömning

Forskning säger att det är gynnsamt att ta fram statistik över andel elever med frånvaro per skola och utifrån orsakerna till frånvaro kartlägga hur behoven av insatser möts. Det bör ske både på skolorna, hos huvudmännen och hemkommunen. Den nationella kartläggning som gjorts av möjligheterna att samla in uppgifter om elevfrånvaro visar dock att det finns utmaningar som hänger samman med de begränsningar som sätts av huvudmännens digitala system. Den största huvudmannen i Nacka, Valfärd skola som ansvarar för de kommunala skolorna, arbetar för att kunna ta fram tillförlitlig statistik framöver.

Om statistik för skolfrånvaro ska sammanställas av utbildningsnämnden bör ett antal frågor besvaras och vidare utredning bör ske. Exempelvis vilken/vilka andel procent är viktig att ta in från skolorna och varför ska just den/dessa andel procent? Vad är orsaken

³ Samverkan och samordnat stöd vid närvaroproblem i förskola och skola. Sammanfattning av forskning och en praktisk vägledning, Ifous rapportserie 2021:2 Stockholm, februari 2021

⁴ Nationell kartläggning av elevfrånvaro De obligatoriska skolformerna samt gymnasie- och gymnasiesärskolan Rapport 2021:10, Skolverket

till frånvaro? Hur ska statistiken redovisas? Hur och till vilka ska statistiken kommuniceras? Hur ska statistiken leda till elevers skolnärvaro? Framför allt är det viktigt att hitta ett tillvägagångssätt att samla in statistik som inte innebär ytterligare administrativa uppgifter för huvudmän och skolor.

Utifrån ovanstående bedömning är förslaget att utbildningsenheten bör utreda frågan vidare för att undersöka vad som är möjligt, och återkomma till utbildningsnämnden med förslag. Redovisningen av frånvaro ska, om den genomförs, komplettera den redovisning som utbildningsenheten årligen tar fram av hur många inledda frånvaroutredningar som har anmälts under läsåret.

Ekonomiska konsekvenser

Att utreda de förslagna och andra frågor innebär inga ekonomiska konsekvenser utan görs inom befintlig budget.

Konsekvenser för barn

Alla i styrkedjan har ett ansvar för att elever med upprepad eller längre frånvaro kommer till skolan och fullgör sin skolplikt. En ofullständig utbildning försvårar ett aktivt deltagande i såväl yrkes- som samhällslivet, vilket i sin tur kan leda till utanförskap och ohälsa. För att identifiera skolfrånvaro med statistik kan bidra med att det blir en samlad bild av skolfrånvaro i Nacka kommun. Det i sin tur kan leda till en gemensam bild om vilka insatser som leder till skolnärvaro

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 30 november 2023

Bilaga Politikerinitiativ, Mät elevernas problematiska skolfrånvaro

Carina Legerius
Utbildningschef
Utbildningsenheten

Anna-Carin Olsson
Utbildningsexpert
Utbildningsenheten